

DZIAŁALNOŚĆ NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO
NA RZECZ INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

SPIS TREŚCI

NARODOWY BANK POLSKI W PROCESIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ	s. 3
POLITYKA PIENIĘŻNA	s. 6
DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO	s. 9
Działalność na rzecz rozwoju systemu płatniczego	s. 9
Działalność statystyczna	s. 12
Działalność analityczna	s. 14
Działalność legislacyjna	s. 15
NADZÓR BANKOWY	s. 17
DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA NBP	s. 20

NARODOWY BANK POLSKI W PROCESIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Członkostwo w Unii Europejskiej jest jednym ze strategicznych celów Polski. W pracach zmierzających do uzyskania członkostwa aktywnie uczestniczy również Narodowy Bank Polski.

Na podstawie decyzji podjętych na szczycie Unii Europejskiej w Luksemburgu w grudniu 1997 r. **oficjalne rozpoczęcie negocjacji** z 6 państwami kandydującymi do członkostwa w UE (w tym z Polską) nastąpiło 31 marca 1998 r. Pierwszym etapem negocjacji był proces przeglądu prawa (*screening*), którego celem było dokonanie analizy porównawczej prawa polskiego i wspólnotowego. Został on podzielony na 29 obszarów negocjacyjnych, których część znajduje się w kompetencjach NBP. Są to: *Unia Gospodarcza i Walutowa, Swobodny Przepływ Kapitału, Swoboda Świadczenia Usług, Ochrona Konsumentów i Zdrowia, Statystyka oraz Finanse i Budżet*. Przedstawiciele NBP aktywnie uczestniczyli w pracach przygotowawczych, w procesie *screeningu*, jak też w dalszych pracach wynikających z procesu negocjacji.

W negocjacjach członkowskich strategicznym dokumentem państwowym, porządkującym i koordynującym procesy dostosowawcze w skali kraju, jest **Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej (NPPC)**, którego obecna edycja jest już drugą zmodyfikowaną wersją Programu, przyjętego przez Radę Ministrów w czerwcu 1998 r. NPPC 2000 został przygotowany przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej we współpracy z ministerstwami i urzędami centralnymi zaangażowanymi w proces integracji europejskiej (w tym NBP). W dniu 10 kwietnia 2000 r. został zaakceptowany przez Komitet Integracji Europejskiej, zaś w dniu 26 kwietnia dokument ten przyjęła Rada Ministrów.

Układ tegorocznej edycji NPPC jest dostosowany do struktury stanowisk negocjacyjnych. Priorytety NBP zostały zawarte w rozdziale „Swoboda Świadczenia Usług” (priorytet dotyczący harmonizacji prawa bankowego z prawem wspólnotowym) oraz w rozdziale „Unia Gospodarcza i Walutowa” (priorytety dotyczące dostosowań w zakresie instrumentów polityki pieniężnej, niezależności banku centralnego, upłynnienia kursu

złotego, implementacji przepisów nt. wprowadzenia euro, a także dostosowania NBP do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych). Priorytety te zostały zatwierdzone przez Zarząd NBP (17 marca 2000 r.) i Komitet ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej (20 marca 2000 r.). Jeden z powyższych priorytetów został zrealizowany 12 kwietnia 2000 r., kiedy nastąpiło upłynnienie kursu złotego.

Realizacja priorytetów NBP zapisanych w NPPC, zmierzających do dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej, jest wspierana przez odpowiednie podmioty (komisje, komitety) – funkcjonujące w strukturze NBP. Ich podstawowym zadaniem jest koordynacja wewnętrznych działań dostosowawczych banku.

W związku z przygotowaniem do wprowadzenia euro w Unii Europejskiej (decyzje podjęte na szczycie UE w Brukseli 1-3 maja 1998 r.) w czerwcu 1998 r. w NBP została powołana **Komisja ds. Ustalenia i Realizacji Zadań Związanych z Wprowadzeniem Euro**. Zadaniem Komisji było identyfikowanie potencjalnych problemów dla NBP w chwili wprowadzenia euro w UE. Komisja zrealizowała powierzone jej zadania krótkookresowe i zakończyła swoją działalność przed terminem wprowadzenia euro (tj. przed 1 stycznia 1999 r.). Zadania o charakterze długofalowym i ciągłym zostały natomiast przekazane do realizacji Komitetowi ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej.

Komitet ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej, funkcjonujący pod przewodnictwem Prezesa NBP rozpoczął działalność w październiku 1998 r. W jego skład weszli dyrektorzy 8 departamentów NBP. Celem powołania Komitetu była potrzeba koordynacji działań podejmowanych w NBP, zmierzających do przygotowania Banku do członkostwa w UE. Zadania Komitetu to m.in.: ocena zjawisk zachodzących w UE z punktu widzenia banku centralnego, inicjowanie i ocena działań zmierzających do przygotowania NBP do wymogów UE, monitorowanie prac Europejskiego Banku Centralnego w kontekście przyszłego członkostwa NBP w Europejskim Systemie Banków Centralnych oraz analiza przebiegu i wyników screeningu w obszarach dotyczących NBP.

Zarząd NBP z dnia 26 listopada 1999 r. powołał **Międzydepartamentalne Grupy Ekspertów** (MGE) dla każdego obszaru negocjacyjnego pozostającego w sferze zainteresowania NBP. Są to: *MGE ds. Ochrony Klientów Banków*, *MGE ds. Statystyki*, *MGE ds. Liberalizacji Przepływów Kapitału Krótkoterminowego*, *MGE ds. Swobodnego Przepływu Kapitału*, *MGE ds. Unii Gospodarczej i Walutowej*, *MGE ds. Swobody Świadczenia Usług Bankowych* oraz *MGE ds. Finansów i Budżetu*. Grupy eksperckie to ciała o stałym składzie personalnym, odpowiedzialne za prowadzenie prac związanych z integracją lub współuczestniczenie w nich z ramienia NBP, aż do momentu uzyskania członkostwa w UE.

Zadaniem grup ekspertów jest uczestnictwo w pracach zmierzających do wypracowania dokumentacji negocjacyjnej, prowadzonych przez międzyresortowe Podzespoły Zadaniowe, uczestniczenie w kolejnej fazie procesu *screeningu* i w rozmowach negocjacyjnych, a także identyfikacja i sygnalizowanie problemów, które mogłyby mieć wpływ na prawidłową realizację zadań NBP.

NBP bierze również udział we wspólnotowych programach pomocowych przewidzianych dla państw kandydujących. W ramach programu Phare 2000 zgłoszony został projekt pt. „*Dostosowanie Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych*”. Projekt NBP zostanie zrealizowany w ramach tzw. porozumienia bliźniaczego (*twinning*) przy udziale konsorcjum banków centralnych UE. W tym celu Prezes NBP powołał w dniu 9 października 2000 r. **Komisję Zadaniową ds. Przygotowania Umowy Konsorcjalnej z Bankiem Francji i Bankiem Włoch.**

Wymienione wyżej komitety i komisje we współpracy z departamentami NBP prowadzą działania dostosowawcze w poszczególnych obszarach funkcjonowania banku, do których należą m.in.: polityka pieniężna, system płatniczy, działalność legislacyjna, analityczna i statystyczna, nadzór bankowy – tj. przedsięwzięcia i inicjatywy na rzecz systemu bankowego. Poniżej przedstawiono w sposób szczegółowy dotychczasowe i planowane działania dostosowawcze NBP w podstawowych obszarach działalności banku.

POLITYKA PIENIĘŻNA

Od momentu przyjęcia Polski do Unii Europejskiej (UE) nasz kraj korzystać będzie z zasady tzw. derogacji, polegającej na udziale w III etapie integracji gospodarczej i walutowej, ale bez przyjęcia wspólnej waluty. Tym samym Narodowy Bank Polski stanie się członkiem Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC), bez możliwości udziału we wspólnej polityce pieniężnej. W tym kontekście podstawowego znaczenia nabiera dostosowanie zasad funkcjonowania NBP do standardów i wymogów wypracowanych w ramach ESBC. W celu harmonizacji ze strukturami ESBC. Narodowy Bank Polski powinien wypracować analogiczny do stosowanego w ESBC zestaw narzędzi polityki pieniężnej.

DZIAŁANIA OPERACYJNE

Uwarunkowania

Jednym z warunków skutecznej transmisji sygnałów polityki pieniężnej banku centralnego do sektora bankowego i jego odpowiedniej reakcji jest strukturalny brak płynności w sektorze bankowym. Właśnie w takim środowisku działa Europejski Bank Centralny (EBC).

EBC ma do dyspozycji zestaw instrumentów, które można podzielić na trzy podstawowe grupy:

- 1) rezerwa obowiązkowa,
- 2) operacje otwartego rynku,
- 3) *standing facilities* (kredyt i depozyt na koniec dnia).

Głównie na skutek utrzymywania się w sektorze bankowym strukturalnej nadpłynności Narodowy Bank Polski dysponuje zestawem instrumentów, który nie w pełni jeszcze odpowiada wymogom EBC. Jest to po części konsekwencją utrzymywania się odmiennej sytuacji na rynku - strukturalnej nadpłynności. W praktyce absorpcja tej nadpłynności odbywa się za pośrednictwem operacji otwartego rynku, polegających na emisji bonów pieniężnych NBP.

Doprowadzenie do zmniejszenia skali płynności na krajowym rynku pieniężnym i w wyniku tego dokonanie zmiany jakościowej w środowisku, w którym NBP realizuje politykę pieniężną, uznano za podstawę dalszych dostosowań.

W 1999 r. Narodowy Bank Polski podjął działania, mające na celu ograniczenie głównego źródła kreacji płynności, którym był wzrost rezerw oficjalnych brutto. Cel ten osiągnięto, stopniowo podejmując następujące kroki w zakresie polityki kursowej:

- rozszerzenie przedziału wahań kursu złotego,
- likwidację obowiązującego mechanizmu *fixingu*,
- pełne uwolnienie kursu złotego od kwietnia 2000 r.

Dalszemu ograniczeniu płynności służyła konwersja niezbywalnych zobowiązań Skarbu Państwa wobec NBP na zbywalne papiery wartościowe, które z kolei są stopniowo odsprzedawane sektorowi bankowemu w ramach operacji otwartego rynku (*outright sale*).

Zmiany w ramach instrumentów polityki pieniężnej

Operacje otwartego rynku

W celu osiągnięcia operacyjnego niedoboru płynności NBP rozpoczął w III kwartale 2000 r. aukcje bezwarunkowej sprzedaży obligacji skarbowych (*outright sale*) pozyskanych w wyniku konwersji.

W sytuacji operacyjnego niedoboru płynności aktywnym instrumentem zasilania sektora banków komercyjnych w płynność, wyrównującym popyt na pieniądz rezerwowy, staną się operacje warunkowego zakupu papierów skarbowych. Operacje zasilające system bankowy w płynność są standardowymi operacjami EBC.

Rezerwa obowiązkowa

W 1999 r. stopniowe zmniejszanie się nadpłynności systemu bankowego oraz operacja konwersji umożliwiły NBP obniżenie, od dnia 30 września, stóp rezerwy obowiązkowej do poziomu 5% dla wszystkich rodzajów zobowiązań.

W celu dostosowania systemu rezerwy obowiązkowej do standardów EBC wymagana jest jeszcze:

- dalsza redukcja stopy rezerwy obowiązkowej - do 2%,
- zmiana sposobu naliczania rezerwy - na podstawie stanu pasywów z ostatniego dnia miesiąca,
- zmiana okresu utrzymywania rezerwy,
- wprowadzenie oprocentowania środków utrzymywanych przez banki na rachunku rezerwy obowiązkowej.

Narodowy Bank Polski planuje, że zmiany te zaczną obowiązywać w momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Standing facilities - kredyt na koniec dnia

Od kwietnia 2000 r. horyzont czasowy dla kredytu lombardowego został skrócony do 1 dnia (O/N), tak jak jest to w strefie euro. Stopa lombardowa pozostaje górną granicą wahań dla rynkowych stóp procentowych, stanowiąc krańcowy koszt pozyskania pieniądza na rynku.

Standing facilities - depozyt na koniec dnia

W sytuacji operacyjnego niedoboru płynności może zwiększyć się zakres wahań krótkookresowych stóp procentowych. Planowane jest w przyszłości (2001 r.) wprowadzenie instrumentu, *standing deposit facilities*, będącego depozytem składanym na koniec dnia rozliczeniowego w banku centralnym z inicjatywy banku komercyjnego. Oprocentowanie tego instrumentu powinno być z góry ustalone i kształtować się poniżej stopy referencyjnej NBP, wyznaczając dolną granicę zmian stóp procentowych na rynku.

DZIAŁANIA ANALITYCZNE

Od momentu powołania wspólnej waluty euro w Narodowym Banku Polskim tworzony jest miesięczny raport pt. *Sytuacja na rynku finansowym w strefie euro*. Zawiera on informacje nt. podstawowych wskaźników monetarnych w strefie euro, decyzji po posiedzeniach Rady Gubernatorów EBC, instrumentów polityki pieniężnej EBC, kształtowania się rynkowych stóp procentowych na obszarze euro.

W NBP prowadzona jest analiza rozwoju sytuacji rynkowej – na rynku pieniężnym, kapitałowym, walutowym, instrumentów pochodnych - w krótkim i dłuższym horyzoncie czasu. Na podstawie analizy powyższych uwarunkowań tworzony jest raport pt. *Rynki finansowe*.

DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO

DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ ROZWOJU SYSTEMU PŁATNICZEGO

W 1999 r. Narodowy Bank Polski rozpoczął realizację długofalowych zadań, których celem jest dostosowanie polskiego systemu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej. Poniżej scharakteryzowano te zadania.

I. Dokonanie analizy bieżącej i maksymalnej wydajności krajowego systemu rozliczeń płatności RTGS – SORBNET oraz zgodności jego cech z cechami wymaganymi dla połączenia go z systemem rozliczeniowym Unii Europejskiej TARGET i przeprowadzania rozrachunków transgranicznych w euro.

Powyższe zadanie składa się z dwóch elementów:

- 1) analizy bieżącej i maksymalnej wydajności systemu RTGS – SORBNET;
- 2) prac dotyczących oceny przystosowania RTGS – SORBNET do wymagań Unii Europejskiej, określonych w raporcie pt. „*Minimum cech wspólnych krajowych systemów płatności*” oraz w „*Trzecim raporcie o postępach w projekcie TARGET*”.

W II półroczu 1999 r. oraz w 2000 r. kontynuowano działania, mające na celu dostosowanie systemu SORBNET do wymogów wynikających z uczestnictwa w systemie TARGET.

A. Zostały sprecyzowane kryteria dostępu do krajowego systemu RTGS oraz udostępniono je zainteresowanym stronom.

B. Do rozrachunku w systemie SORBNET wprowadzono zlecenia klientowskie, co zostało podzielone na dwa etapy:

- od 26 lipca 1999 r.: zlecenia płatnicze składane przez banki na rzecz klientów NBP oraz przez klientów NBP na rzecz banków,
- od 1 lipca 2000 r.: zlecenia płatnicze, dotyczące klientów banków komercyjnych, gdzie co najmniej jedną ze stron rozliczenia jest klient banku.

Od 1 stycznia 2002 r. do systemu SORBNET obligatoryjnie będą przekazywane zlecenia klientów banków o wartości powyżej 1.000.000 zł, skutkujące koniecznością dokonania rozrachunku międzybankowego poprzez system SORBNET.

C. Od dnia 26 lipca 1999 r. do rozrachunku w systemie SORBNET składane są zlecenia płatnicze wynikające z rozliczeń transakcji przeprowadzanych na rynku kapitałowym, ewidencjonowanych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA (KDPW). Narodowy Bank Polski przejął rolę banku rozliczeniowego od pełniącego wcześniej tę funkcję Banku Śląskiego SA. Przybliżył to system rozliczeń polskiego rynku kapitałowego do standardów międzynarodowych, w tym również do standardów określonych przez EBC (m.in. wymogu rozrachunku w pieniądzu banku centralnego, określonego dla systemów rozrachunku papierów wartościowych wykorzystywanych w operacjach kredytowych ESBC).

II. Przygotowywano rozwiązania zapewniające utrzymywanie bieżącej płynności w systemie RTGS z uwzględnieniem wymogów stawianych przez EBC. W ramach tych działań:

- analizowany jest rynek papierów wartościowych funkcjonujących w kraju - pod kątem wykorzystania ich do zapewnienia bankom płynności w ciągu dnia, zwłaszcza w kontekście odchodzenia od wysokich stóp rezerw obowiązkowych;

- gromadzone są informacje na temat wykorzystywania papierów wartościowych zdeponowanych w centralnych depozytach innych krajów, zasad łączności między depozytami oraz systemów rozrachunku papierów wartościowych;

- określono regulacje prawne dla polskich papierów wartościowych i depozytów zgodne z regulacjami krajów UE, w celu „włączenia ich do wspólnej puli”, możliwej do wykorzystywania na obszarze euro;

- podjęto prace dotyczące oceny spełniania przez funkcjonujące w Polsce systemy rozrachunku papierów wartościowych międzynarodowych standardów ze szczególnym uwzględnieniem standardów obowiązujących w krajach UE.

III. Prowadzono prace nad powiązaniem innych systemów płatności funkcjonujących w kraju, w tym m.in. systemu dotyczącego rozrachunku papierów wartościowych, z krajowym systemem RTGS połączonym z TARGET.

Przy współudziale Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych prowadzono prace w zakresie włączenia do systemu SORBNET rozrachunku transakcji papierami wartościowymi rozliczanymi przez KDPW.

22 lipca 1999 r. została podpisana umowa rachunku bankowego, określająca warunki otwarcia i prowadzenia rachunku pomocniczego dla KDPW przez Narodowy Bank Polski.

IV. Przeprowadzono prace nad przygotowaniem docelowego krajowego systemu RTGS, obsługującego operacje zarówno w złotych, jak i w euro, oraz połączeniem go z systemem TARGET poprzez stworzenie krajowego połączenia z infrastrukturą Interlinking (siecią telekomunikacyjną, łączącą narodowe systemy RTGS z krajów UE).

V. Analizowano możliwości, warunki i ewentualne konsekwencje dla NBP uczestnictwa polskich banków komercyjnych w zagranicznych systemach rozliczeniowych, np. EBA Clearing System, CLS.

VI. Podjęto prace nad wdrożeniem do polskiego prawa Dyrektywy 98/26/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. o finalności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych.

Ponadto, NBP prowadzi prace nad implementacją przepisów unijnych wynikających z Dyrektywy 97/5/EC w sprawie przelewów transgranicznych i zalecenia 97/489/EC w sprawie płatności elektronicznych.

VII. Mając na uwadze zarówno wymogi Unii Europejskiej, jak również – generalnie – usprawnienie obrotu płatniczego, NBP prowadzi także prace w zakresie normalizacji i standaryzacji. Chodzi tu o dwie grupy zagadnień:

- normalizację w dziedzinie bankowości – polskie normy opracowywane są przez właściwe tematycznie Normalizacyjne Komisje Problemowe, działające w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego;

- standaryzację w dziedzinie bankowości.

DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO

DZIAŁALNOŚĆ STATYSTYCZNA

Narodowy Bank Polski prowadzi prace dostosowujące statystykę pieniężną i bankową oraz bilansu płatniczego do standardów określonych przez EBC dla krajów członkowskich Unii Europejskiej. Prace te uwzględniają konieczność spełnienia w przyszłości wymogów EBC, opracowanych dla członków Unii Gospodarczej i Walutowej.

Statystyka pieniężna

Prace dostosowawcze z zakresu statystyki pieniężnej dotyczą m.in. listy polskich monetarnych instytucji finansowych, sprawozdawczości z zakresu działalności banku centralnego, zestawiania bilansu skonsolidowanego sektora monetarnych instytucji finansowych, statystyki na potrzeby systemu rezerwy obowiązkowej, statystyki stóp procentowych i statystyki wyemitowanych papierów wartościowych.

Podjęte działania, dostosowujące statystykę pieniężną i bankową do wymogów unijnych, obejmują modyfikacje obecnie istniejącej sprawozdawczości bankowej, jak również wypracowanie metod pozyskiwania danych spoza systemu bankowego, za których przesyłanie do EBC odpowiada narodowy bank centralny.

Modyfikacje systemu sprawozdawczego banków dotyczyć będą m.in. rozszerzenia zakresu przekazywanych do NBP danych na potrzeby zestawiania miesięcznego i kwartalnego (zawierającego bardziej szczegółowe przekroje analityczne) bilansu skonsolidowanego monetarnych instytucji finansowych. Banki będą również przekazywać miesięczne korekty ("adjustments"), tj. informacje o zjawiskach o charakterze statystycznym, związanych np. z reklasyfikacją instrumentów, podmiotów, zmianami cen aktywów i pasywów oraz kursów walutowych, pozwalające wyliczyć zmiany stanów wynikające jedynie z przeprowadzonych transakcji.

W czerwcu 2000 r. został przekazany Europejskiemu Bankowi Centralnemu opis polskich ram prawnych i instytucjonalnych statystyki pieniężnej i bankowej oraz stosowanych pojęć i definicji - do zamieszczenia w publikacji EBC o krajach ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej („*Manual on the current definition and structure of money and banking statistics in the accession countries*”).

Statystyka bilansu płatniczego

W wyniku kilkuletnich prac dostosowawczych do standardów MFW i OECD w zakresie statystyki bilansu płatniczego metodologia sporządzania bilansu płatniczego została znacznie przybliżona do standardów instytucji UE. Osiągnięcie pełnej spójności z wymaganiami EBC i Eurostatu (urząd statystyczny Unii Europejskiej) zaplanowane jest na IV kwartał 2002 r.

W wyniku przeprowadzonych prac metodologicznych rozpoczęto zestawianie międzynarodowej pozycji inwestycyjnej począwszy od 1998 r.

Począwszy od danych na koniec kwietnia 2000 r., publikowane jest miesięczne zestawienie o płynnych aktywach i pasywach w walutach obcych rządu RP oraz NBP, zgodnie ze standardem publikacyjnym EBC.

W 1999 r. NBP zaczął publikować dane o zadłużeniu zagranicznym RP, według definicji ustanowionej przez organizacje międzynarodowe. W przyszłości definicja ta, zgodnie z zapowiedziami MFW - organizacji dominującej w pracach metodologicznych nad statystyką zadłużenia zagranicznego, stanie się obowiązującym międzynarodowym standardem.

Prace dostosowujące statystykę bilansu płatniczego do wymogów unijnych są związane z modyfikacjami systemów informatycznych, służących do gromadzenia i przetwarzania danych o operacjach z zagranicą, utworzeniem systemu integrującego dane źródłowe bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej oraz wdrożeniem formy transmisji danych przy użyciu formatu komunikatów GESMES/CB, wymaganego przez Eurostat i EBC do przekazywania danych, także monetarnych.

W ramach współpracy z instytucjami unijnymi NBP od kilku lat przekazuje dane monetarne i bilans płatniczy do Eurostatu, zgodnie z określonymi przez niego potrzebami.

DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO

DZIAŁALNOŚĆ ANALITYCZNA

Prowadzone przez Narodowy Bank Polski prace badawcze dotyczą następujących zagadnień:

- określenie warunków koniecznych do całkowitej liberalizacji przepływów kapitałowych (we współpracy z Ministerstwem Finansów),
- określenie następstw wprowadzenia euro do krajów trzecich,
- analiza zasad funkcjonowania służb badawczych i analitycznych ESBC,
- ocena zgodności proponowanych rozwiązań prawnych z regulacjami UE i innymi międzynarodowymi standardami,
- gotowość techniczna krajowego sektora bankowego do funkcjonowania na jednolitym rynku europejskim,
- analiza zdolności sprostania przez polski system bankowy konkurencji na wewnętrznym rynku europejskim,
- monitorowanie poziomu rentowności banków i innych instytucji finansowych, ich nadzoru korporacyjnego i kontroli kosztów personelu,
- określenie infrastruktury instytucjonalnej najbardziej zwiększającej szansę na sprostanie konkurencji na wewnętrznym rynku europejskim.

DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO

DZIAŁALNOŚĆ LEGISLACYJNA

Przygotowania do integracji europejskiej wymagają zmiany aktów prawnych, regulujących działalność banku centralnego oraz funkcjonowanie systemu bankowego. W związku z tym w NBP trwają prace, mające na celu przygotowanie poniższych projektów ustaw.

1. Ustawa zmieniająca ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim

Dostosowanie Ustawy o NBP do wymogów dotyczących niezależności instytucjonalnej, personalnej, finansowej i funkcjonalnej, określonych w art. 105 do 115 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, oraz postanowieniach Protokołu nr 3 w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Chodzi tu o wymogi państw członkowskich z derogacją, których status określają przepisy art. 122 Traktatu oraz art. 43 Statutu ESBC i EBC.

2. Ustawa zmieniająca Ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe

Całościowe lub częściowe dostosowanie ustawy Prawo bankowe do postanowień następujących przepisów aktów prawnych Unii Europejskiej:

- art. 105 ust. 2 czwarty myślnik Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską oraz art. 3.1 czwarty myślnik, art. 14.3, art. 19 i art. 22 Protokołu nr 3 w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego,

- Dyrektywa nr 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dziennik Urzędowy WE nr L 126 z 26 maja 2000 r. s. 0001-0059),

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 97/5 z 27 stycznia 1997 r. w sprawie realizacji przez banki zleceń przelewu w obrocie z zagranicą (Dziennik Urzędowy WE nr L 43 z 14 lutego 1997 r., s. 25 i nast.),

- Dyrektywa z 18 września 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje zajmujące się wydawaniem pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad tymi instytucjami (Dziennik Urzędowy WE nr L 275, s. 39 i nast.),

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1999/93/WE z 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych warunków ramowych dotyczących podpisu elektronicznego (Dziennik Urzędowy WE nr L 013 z 19 stycznia 2000 r., s. 12 i nast.),

- Dyrektywa Rady nr 87/102/EWG z 22 grudnia 1986 r. w sprawie harmonizacji ustaw i przepisów wykonawczych Państw Członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (Dziennik Urzędowy WE nr L 042 z 12 lutego 1987 r., s. 0048 – 0053),

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 98/26/WE z 19 maja 1998 r. w sprawie niepodważalności rozliczeń w systemach płatności i rozliczeń papierów wartościowych (Dziennik Urzędowy WE nr L 166 z 11 czerwca 1998 r., s. 45 i nast.).

3. Ustawa o konsekwencjach dla polskiego porządku prawnego wprowadzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnej waluty

4. Ustawa o uznawaniu działalności instytucji kredytowych na obszarze naszego państwa, posiadających licencję przyznaną przez kompetentne władze jednego z państw UE i nadzorowanych przez te władze, a także podejmowaniu w Polsce działalności przez instytucje kredytowe z pozostałych krajów UE oraz podejmowaniu przez polskie banki działalności w pozostałych krajach UE

Ustawa ta miałaby wejść w życie z chwilą przystąpienia Polski do UE i wprowadza w dalszym zakresie postanowienia Dyrektywy nr 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe.

5. Ustawa o implementacji do polskiego systemu prawnego Dyrektywy 98/26/EC z 19 maja 1998 r. Parlamentu Europejskiego i Rady o finalności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych

NADZÓR BANKOWY

W ramach dostosowań do członkostwa w Unii Europejskiej, Narodowy Bank Polski i Komisja Nadzoru Bankowego uczestniczą w procesie zbliżania polskich regulacji nadzorczych do standardów europejskich. Stopniowa harmonizacja polskiego prawa z prawem europejskim powoduje, że korzyści dla banków i ich klientów, które wynikały z wdrożenia dyrektyw we Wspólnocie, stają się stopniowo udziałem Polski. Dotyczy to stabilności polskiego systemu bankowego, większego bezpieczeństwa aktywów bankowych, wyższego standardu ochrony i gwarancji depozytów, jak też szerszego dostępu klientów do oferowanych usług oraz wyższego ich standardu. Jednocześnie wzrasta konkurencja na rynku bankowym, rośnie efektywność i konkurencyjność poszczególnych banków. W działalności bankowej ujawniają się zjawiska skali. Rosnący zakres swobody przepływu kapitału i swobody świadczenia usług sprzyja umocnieniu systemu bankowego i poprawia warunki obsługi gospodarki narodowej i klientów. Wraz z pogłębiającą się integracją polski rynek bankowy będzie korzystał z większej otwartości. W chwili przystąpienia do UE polskie banki będą objęte jednolitą licencją bankową, co pozwoli im na zakładanie oddziałów i filii za granicą oraz oferowanie tam swoich usług. Dla klientów banków członkostwo w Unii będzie oznaczać wyższy standard informacji o produkcie i świadczonej usłudze, a także możliwość korzystania z usług oferowanych przez wszystkie instytucje kredytowe UE.

Jednolite zasady funkcjonowania wewnętrznego rynku usług bankowych w Unii Europejskiej określone są szczegółowo przez poniższe dyrektywy.

2000/12/WE

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 20 marca 2000 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe

86/635/EWG

Dyrektywa Rady z 8 grudnia 1986 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków w innych instytucji finansowych

93/6/EWG

Dyrektywa Rady z dnia 15 marca 1993 roku w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych (tzw. CAD I)

94/19/WE

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 roku w sprawie systemu gwarantowania depozytów

Do najważniejszych postanowień tej dyrektywy należą:

- obowiązek powołania na terytorium każdego kraju członkowskiego co najmniej jednego, uznanego oficjalnie systemu gwarantowania depozytów;
- wprowadzenie zasady narodowości, wg której krajowy system gwarancji depozytów pokrywa nie tylko zobowiązania banków działających na jego obszarze, ale również oddziałów tych banków funkcjonujących w innych krajach UE;
- obowiązkowe uczestnictwo każdego banku w systemie gwarantowania depozytów;
- określenie minimum kwoty gwarantowanej dla jednego deponenta na 20.000 euro

Głównym celem omawianej dyrektywy jest likwidacja ograniczeń konkurencji w świadczeniu usług bankowych, wynikających ze zróżnicowania stopnia ochrony depozytów w poszczególnych krajach Wspólnoty, określenie obowiązku uczestnictwa banków w systemie gwarancyjnym oraz minimalnej kwoty depozytów objętych gwarancją.

Rozwiązanie takie to kompromis między koniecznością stworzenia jednolitych warunków ochrony depozytów na obszarze całej Unii, a zachowaniem suwerenności organów nadzorczych państw członkowskich co do sposobu tworzenia funduszy gwarantowania depozytów, kierunków ich wykorzystania oraz zakresu podejmowanych działań dla ratowania banków.

Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym określiła:

- 1) zasady tworzenia i funkcjonowania systemów obowiązkowego i umownego gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych lub należnych z tytułu wierzytelności potwierdzonych dokumentami wystawionymi przez banki,
- 2) rodzaje działań, które mogą być podejmowane w celu udzielenia podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych pomocy do wysokości środków gwarantowanych w przypadkach powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności,
- 3) zasady gromadzenia i wykorzystywania informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania.

Zadania w tym zakresie realizuje powołany na mocy Ustawy Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

W ramach dostosowań do członkostwa w UE realizowany jest harmonogram stopniowego podnoszenia pułapu sumy gwarantowanej przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Został on określony w nowelizacji ustawy o BFG i prezentuje się następująco:

- do równowartości w złotych 11.000 euro - od dnia 1 stycznia 2000 r.,
- do równowartości w złotych 15.000 euro - od dnia 1 stycznia 2001 r.,
- do równowartości w złotych 17.000 euro - od dnia 1 stycznia 2002 r.,
- do równowartości w złotych 20.000 euro - od dnia 1 stycznia 2003 r.

Zgodnie z przedstawionym harmonogramem, poziom gwarancji stanowi obecnie równowartość 11.000 euro (przy czym w ramach tej kwoty gwarancje są stu procentowe dla równowartości 1.000 euro oraz dziewięćdziesięcioprocentowe dla pozostałej części sumy objętej gwarancjami).

98/31/WE

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 czerwca 1998 roku nowelizująca dyrektywę 93/6/EWG w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych (tzw. CAD II)

Polskie przepisy regulujące kwestie, będące przedmiotem powyższych dyrektyw, są w dużej mierze zgodne z nimi i w związku z tym wymagają zmian w niewielkim zakresie.

DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA NBP

Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów UE

I. W 1999 r. Narodowy Bank Polski dokonał szczegółowej identyfikacji obszarów, które wymagają pilnych działań dostosowawczych w związku z planowanym uczestnictwem NBP w ESBC. Na tej podstawie został opracowany projekt zatytułowany „*Dostosowanie Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w Europejskim Systemie Banków Centralnych*”, który następnie został skierowany do współfinansowania w ramach programu PHARE 2000. Zakres tematyczny projektu obejmuje następujące zagadnienia: system płatniczy, statystyka monetarna, monitorowanie przepływów kapitałowych, rachunkowość i sprawozdawczość, nadzór bankowy, kontrola i audyt wewnętrzny, system informatyczny.

Projekt NBP uzyskał akceptację Komisji Europejskiej i będzie realizowany w ramach umowy bliźniaczej (*twinning*) z Bankiem Francji i Bankiem Włoch.

II. Ze względu na fakt, iż wprowadzenie wspólnej waluty euro ma i będzie miało istotny wpływ na polską gospodarkę, w tym także na sektor bankowy, NBP wyszedł z inicjatywą sporządzenia „*Analizy na temat wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy*”. Celem analizy było ustalenie obrazu wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy w ciągu pierwszego roku funkcjonowania wspólnej waluty. *Analiza* została przyjęta przez Zarząd dnia 30 czerwca 2000 r. Zarząd postanowił ponadto przeprowadzić analizę sposobów wdrażania wspólnotowych przepisów dotyczących euro do narodowych systemów prawnych państw UE oraz państw kandydujących do UE (I kwartał 2001 r.), co ma posłużyć opracowaniu projektu ustawy dotyczącej funkcjonowania euro w Polsce (I kwartał 2001 r.).

Działania zmierzające do organizacyjno-prawnego dostosowania NBP do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych

I. W 1999 r. w Narodowym Banku Polskim rozpoczęto prace, zmierzające do optymalizacji struktury organizacyjnej NBP, w tym restrukturyzacji sieci terenowej NBP, pod kątem działania banku centralnego w ramach ESBC. Prace te są kontynuowane.

II. Wprowadzono w NBP zasadę funkcjonowania na podstawie planów działalności wieloletnich i rocznych.

W styczniu 2000 r. Zarząd NBP przyjął plan działalności NBP na lata 2000-2002 dostosowujący NBP do wymogów stawianych bankom centralnym państw członkowskich UE. Plan ten ma być uszczegółowiany przez roczne plany działalności.

III. Trwają prace nad zbudowaniem w technologii internetowej bazy danych obejmującej niektóre informacje wewnętrzne NBP.